

PEDAGOGICKÁ
FAKULTA
Masarykova univerzita

Praktická rétorika

Rétorika

- **Veřejná řeč, projev** či **proslov** (starořecky *retra*, latinsky *oratio*)
- Rétorická forma, text určený k veřejnému pronesení a mající za cíl přesvědčit posluchače o pravdě a argumentech autora (orátora).

Hlas

- Poruchy
 - Psychogenní
 - Úzkostná hlasová neuróza
 - Kóktavost
 - Breptavost
 - Z přemáhání hlasu
 - Dlouhotrvající výkon
 - Nadměrná intenzita

Dýchání

- Nedostatek vzduchu způsobuje polykání koncovek, nekvalitní výslovnost
- Vdechujte ústy i nosem
- Hlas se tvoří výdechovým proudem

Uvolňovací cvičení I.

- Míni -Mimi- moje Mimi
- Míni-li Mimi, míni-li Mimi
- Míni, méně, haló, haló
- Dále, dále
- Volno Váňo, volno Váňo papapa - papapa- Papageno
- Tam ten den, tam ten den
- Na pipipipi, na tūtūtútu

Uvolňovací cvičení II.

- cilililink, cingilingi,
- kutulululu, kutulululu
- gloglogloglo Gloria
- čímčarára tím ta čára

Řecká a římská rétorika

- **Ethos** - pravdivé ideje, věrohodnost
- **Pathos** - schopnost působit na lidi
- **Logos** - moudrost, schopnost logicky a systematicky vést posluchače problémem

Druhy projevů

- Politický
- Společenský
- Pracovní
- Soudní
- Náboženský
- Didaktický

Tvorba přednášky

1. Příprava materiálu
2. Styl vystoupení
3. Organizace přednášky
4. Zapamatování
5. Přednes

Příprava materiálu

1. Časový limit
2. Vhodné formulace
3. Vystoupení napsat
4. Číslovat stránky
5. Připravený materiál nechat uzrát
6. Vrátit se k připravenému vystoupení a provést kritickou revizi

Styl vystoupení záleží na

- Posluchačích
- Množství posluchačů
- Příležitosti, při které vystupujete

Struktura přednášky

1. Představení se
2. Představení tématu
3. Vlastní sdělení – max. 4 okruhy
4. Shrnutí řešeného
5. Poděkování, rozloučení, diskuse

Průběh přednášky - volba

- Jazyk
- Vhodné tempo
- Hlasitost
- Stavby vět
- Řečnické figury
 - Řečnické otázky
 - Metafora
 - Gradace
 - Eufemismus

Neverbální komunikace

- Mimika
- Gesta
- Ruce
- Oční kontakt
- Držení těla
- Oděv

Chyby

- Nestrukturovaný projev
- Mnoho informací
- Monotónní projev
- Čtený projev
- Příliš rychlá mluva
- Nedostatek podnětů
- Chudý jazyk

Chyby ve výslovnosti a gramatice

- Uzené kolena
- Pane Mikulášek
- koncert

Vytvořte větu

- Užij uvedených slov ve větách
 - nejjasnější – nejasnější
 - poddaný – podaný
 - pecce – pece
 - nejjistější – nejistější
 - nejjednotnější – nejednotnější
 - křeččí – křečí
 - racci – raci

Vyslovte jedním dechem

Máma mi dala korunu, abych koupil rybu, a já místo ryby, ryby, koupil velrybu, co dělá ryba, ocasem hýbá, proč, proč, protože je ryba, ryba.

Čtěte s různou hlasitostí

Kdyby všecky slzičky
pohromadě byly,
co jich, milý, pro tebe
oči moje lily:
věru by se louky naše
všecky zatopily.

Ach kdyby to vzdychání
pohromadě bylo,
co mé srdce pro tebe,
milá, vypustilo:
věru na věži by naši
zvony rozzvonilo.

Vyslovte jedním dechem

- Brunner, A.: *Řeč jako počáteční východisko poznání*. Votobia 1996.
- Harvey, CH.: *Jak vystupovat na veřejnosti a získávat důvěru posluchačů*. Management Press, 1994.
- Karešová, A.: *Kultura řeči I*. Skriptum AMU v Praze, Praha 1964
- Kohout, J.: *Rétorika. Umění mluvit a jednat s lidmi*. 2.rozšířené vydání. Management Press, Praha 1998
- Kraus, J.: *Rétorika v evropské kultuře*. Academia Praha 1998.

CZ.1.07/1.4.00/21.2623 - Sestavila Mgr. Lucie Čechovičová

- Text postupně zeslabujte a opakujte jedním dechem:
 - Šeptej si tiše, mám šest myší, nikdo tvé myši neuslyší.
- Vyslovujte jednotlivá slova hlasitě a tiše, souvětí opakuj, dokud si vystačíš s dechem:
 - Rychle střídej nahlas tiše, pan učitel pětku píše.

Hádky - Přečtěte a dbejte na správnou výslovnost I.

- Rozsypal se hrách po starých cestách, nikdo ho nesebere, ani král, ani královna, ani krásná princezna.
- Svatá Voršila perly rozsila, měsíc viděl, nepověděl, slunce vstalo, posbíralo.
- V lese se to narodilo, doma se to přestrojilo a v rukou to pláče.
- Metu, metu – nevymetu, nesu, nesu – nevynesu, až čas přijde, samo vyjde.

Hádky - Přečtěte a dbejte na správnou výslovnost II.

- Která bota se nikdy neroztrhá?
- Který roh je nejměkčí?
- Který pán se jí?
- Který lovec nepotřebuje pušku?
- Který pták má na ocase abecedu?

Zamyslete se nad textem a uveďte, čím je neobvyklý.

Není to jednoduchý úkol, čtěte proto text pozorně. Nehledejte v něm chyby, nejsou v něm ukryty. Nezdržujte se přemýšlením o jeho skrytém smyslu, nepokoušejte se objevit kód, nejde totiž o šifru. Rovněž nic nepočítejte. To, co je v něm ukryto, nelze zjistit početními úkony. Pochopitelně nejde o trik. Jde jen o velikou pozornost, kterou musíte upnout ke všem slovům, jež čtete. Nehledejte v tomto textu, který jste již z poloviny přečetli, nic dvojsmyslného. V čem to tedy vězí? Když tento text prostudujete s plným soustředěním, uhodnete, v čem tkví jeho nezvyklost. Použijte logiky, důvtipu, postřehu, všech svých detektivních schopností. Nečtěte ho jen jednou, první přečtení nic neřekne. Zkuste jej přečíst znovu! Seberte všechn svůj vtip. Pozor! Neluštěte déle než hodinu. Řešení je prosté. Budete se divit.

Přečtěte I.

- Mezdice a její 3 bratři
- 1 Mezdice usídlila v domě. V podzemí zaslechla přehlasný chuchot v osídlení. Zbývala pozornost. Vzápětí se mezdice šelila a přelýčila 4krát okolí domu. Pak se oš vrátila zpět. Nikoho nespála. Chvilí věšla. Náhle ustrá! Její 3 malí mezdí bratři otrhali 7ikrásky, ke kterým tak přilá. Neušeli ani 9sil, jemuž věnovala v6rannou péči. Slza jí skáá z oka. Pak vypila s3k, obula si 7imílové man6rové boty a zahá k bys3ně. Tam si ti 3 malí mezdí lo3 pouštěli po vodě 7ikrásky a p8rkávali. Mezdice jim nic nepromiá. Bez dlouhého vy1vání každému s3hla 4 pohlavky a hnala je zpět.

Přečtěte II.

V li100padu 1 pršelo. 100nožka šla hledat s3bro. Na 100ličce seděla 100letá 100nožka. 100hlavý drak si vzal dopis od li100noše. Bra3 si hráli s pi100lemi a spa3li na louce 100nožku. Lo3 utekli ze 100letého hradu. Ses3ni bra3 byli 8ahlí. Pet3kovi bra3 spa3li, jak 8ahlí lo3, 3mající po3břené pi100le , o5 a o5 s3leli. Po4dičů se o5 snížily, když bra3 skončili nad zdi 100doly. Bra3 Me2dovi rozváželi 1 krysy.

Přečtěte III.

Kluci Pešnovi z 3nce mají ses3čku Janu. Ta ani na chvíli nepo100jí. Je šikovná, napro100 samostatná. S jí100tou vys3hne z papíru šaty pro panenku, umí napa100vat podlahu, 8ažit topinky, ob1t maminku ke k8etičce. Nejraději si však hraje s 7hlavým drakem a plyšovým me2dem. Když v zimě 100nala a byla p8utnělá, začala si číst a bolest v zá5í u100upila. Často pak us0. Její bra3 se jí p8ívali, pře100že věděli, že jí spánek může jen pro5. I když bra3 ne1li správně, Jana jim to p8ívání promi0.

Jazykolamy I.

- Z čeho chceš sčítat.
- Nesli sysli v sesli sysla.
- Kapka kapla, klapka klapla.
- Naleju-li oleje či nenaleju-li oleje.
- Nese se po lese se sehnutou větví.
- Byly přečteny přiřčené ceny.
- Vlk zmrzl, prst zvlhl.
- Všeci ševci s seči šili.
- Obdařili jsme mě nejneobhospodařovatelnějšími pozemky.

Jazykolamy II.

- Olemujeme-li to, nebo neolemujeme-li to.
- Šísovo sousoší Špatný sen.
- Ještě štěstí, že se nesešli.
- V naší peci piští myši, v naší peci myši spí.
- Amálka papala papáníčko, pokapala kanapíčko.
- Nás nejvíc šírá žárlivost.
- Svišť se svišticí a svištačaty.
- Kdy zas zašustíš sukání?

Jazykolamy III.

- Neznepokojujte se meteorologickými proroctvími.
- Čistý s Čistou čistili činčilový čepec.
- Podkopeme-li my ten Popokatepetl tunelem, nebo nepodkopeme-li my ten Popokatepetl tunelem?
- Strýc Šusta suší švestky.
- Roli lorda Rolfa hrál Vladimír Leraus.
- Jsi nesnesitelný se svou šosáckou sentimentalitou.
- Zaželezilo-li se železo, nebo nezaželezilo-li se železo?

Jazykolamy IV.

- Naše lomenice je mezi lomenicemi ta nejlomenicovatější lomenice.
- Sčeš si vlasy z čela!
- Svišť svisle visel, zasvištěl, svist slyšel sysel.
- Zalyžařivší si lyžař potkal nezalyžařivší si lyžařku.
- Trakař pepře s hřebíčkem, čtvrtka vepře s žebříčkem.
- Šel pštros s pštroscí a třemi pštrosáčaty Pštrosí ulicí do pštrosáčárny na pštrosí závody.

Jazykolamy V.

- Pod našimi okny roste keř pepře, ať se pře, kdo se pře, přece toho kře pepře nepřepře.
- Od poklopu ke poklopu kyklop koulí kouli.
- Tři sta třicet tři přednostů představuje přesvědčivě představení.
- Dolar, rubl, libra.
- Sláma se lámala loni na lánu.
- Lodyha, děloha, pic.

Odpovězte vtipně I.

- ses ocitl pod kopyty žížal
- dusal bych s nimi
- koupil/a konzervy s ušima
- poslechla bych si, co v sobě mají
- hadi začali létat
- šla bych je chytat
- tě potrefila husa
- byla bych potrefená

Odpovězte vtipně II.

- židle měla jen tři nohy
- nasedl bych si na ni
- spadla z třešně naznak
- zkoušela bych plavat
- spadla do žumpy
- vylezla bych a snažila se nechodit mezi lidi
- v zrcadle zjistil/a, že nemáš hlavu
- nečesal bych se